

УДК 342: 321: 316

*Б. В. Шевченко,
аспірант Національного університету цивільного захисту України, м. Харків*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВЛАСНОСТІ: РОЗДЕРЖАВЛЕННЯ ТА ПРИВАТИЗАЦІЯ МАЙНА ЯК ОБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

*В. V. Shevchenko,
Postgraduate student of the National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv*

OWNERSHIP TRANSFORMATION: PROPERTY DENATIONALIZATION AND PRIVATIZATION AS AN OBJECT OF PUBLIC ADMINISTRATION

Стаття присвячена розгляду питань соціально-економічних та нормативно-правових перетворень на етапі роздержавлення і приватизації в контексті публічного управління та адміністративного регулювання як механізмів впливу на трансформаційні процеси власності, виділені основні етапи української приватизації та ґрунтовно розкрита їх характеристика, показана сутнісна першооснова змісту і структури понять «державне» і «публічне» управління, проведено аналіз зарубіжних і вітчизняних наукових підходів до вивчення трансформації власності як об'єкту і предмету публічного управління в нових умовах господарювання в Україні. Однак, зважаючи на те, що проблемам роздержавлення і приватизації у вітчизняній науці присвячено чимало публікацій, питання наукового обґрунтування трансформації власності в Україні та пошук механізмів публічного управління розвитком інфраструктури державного і приватного секторів господарювання, об'єднання активів держави з інвестиційними, управлінськими, мотиваційними та іншими ресурсами приватного сектору для ефективного використання потенціалу суспільства і вирішення соціально значимих завдань, залишаються актуальними.

Transformation of centralized management in the context of transition from planned economy to market relations involves significant socio-economic and regulatory-legal transformations. The most important among them is the change of ownership as a systemically organized denationalization and privatization. The changes taking place at this stage require a thorough understanding of theoretical issues in the field of public administration, the relevance of which will continue to grow, and the practical implementation of research results will be a sound basis for creating conditions for the establishment of equal market competition and commercialization on the principles of public administration and balanced administrative regulation.

The article is devoted to the consideration of issues of socio-economic and normative-legal transformations at the stage of denationalization and privatization in the context of public administration and administrative regulation as mechanisms of influence on transformation processes of property, highlights the main stages of Ukrainian privatization and thoroughly reveals their characteristics, the essential essence of the content and structure of concepts "State" and "public" management, an analysis of foreign and domestic scientific approaches to the study of ownership transformation as object and subject of public administration in the new economic conditions in Ukraine.

The author has proved that despite the positive comforts of solving the problem, the essential shortcomings and contradictions of mass privatization were not avoided. The main objective of privatization, which should create conditions for increasing the efficiency of production, was not achieved. The leading motive for privatization processes was to seek economic efficiency and efficiency through streamlining the ownership structure and ensuring competition. Transformation of ownership from state to non-state should gradually decrease, and the role of the state in the regulation of economic processes should not decrease in the same rate at the same rate. The role of the state in the presence of pluralism of ownership in the economy should consist, on the one hand, in ensuring a legal mechanism for the implementation of property relations and mechanisms for the interaction of economic objects, and, on the other, in the effective use of various economic instruments such as tax rates, interest rates, state order, privileges, restrictions, which, as a rule, ensures the organization and efficient functioning of the economy. In addition, the state should leave strategically important objects in its possession and has a real impact on the process of social reproduction. According to the examples of Eastern European countries, such a management of state property and the indirect regulation of activity of enterprises of other forms of ownership gave a positive stabilizing effect. In Ukraine, often, for subjective reasons, strategically important objects were subject to privatization, and funds from its implementation were not always used to finance activities that had important socio-economic significance. As a result, as some scientists rightly point out, the negative tendency of using funds from the sale of state means of production did not address the strategic problems of the national economy, it broke the process of necessary updating of means of production. Failed to fully realize the principle of social justice in the process of redistribution of state property. The real benefit from it was a small stratum of society. The privatization processes in the minds of most Ukrainians began to be associated as antisocial, anti-Ukrainian and criminal phenomenon, opaque, corrupted, and aimed exclusively at the interests of criminal-clan structures and individuals close to power. Such a regime of privatization and privatization became the key to integrating the institution of state power with a powerful oligarchic financial and industrial group.

Thus, even today, the Ukrainian model of privatization did not allow to achieve the stated main goals. As a result, a national producer does not meet the needs of the domestic market and therefore remains uncompetitive on the world market.

Ключові слова: публічне управління, роздержавлення, приватизація, трансформація власності.

Key words: public administration, denationalization, privatization, ownership transformation.

Постановка проблеми. Трансформація централізованого управління в контексті переходу від планового господарювання до ринкових відносин передбачає істотні соціально-економічні та нормативно-правові перетворення. До найважливішої серед них варто віднести зміну форм власності як системно організоване роздержавлення та приватизацію. Зміни, які відбуваються на цьому етапі, вимагають глибокого осмислення теоретичної проблематики в сфері державного управління, актуальність якої і надалі буде зростати, а практичне втілення результатів досліджень складе обґрунтовану основу створення умов становлення рівноправної ринкової конкуренції та комерціалізації на засадах публічного управління та збалансованого адміністративного регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі термін «публічне управління» не набув канонізованого тлумачення. В контексті змістовної і структурної складової під державним управлінням найчастіше розуміють цілеспрямований організаційний і нормативно-правовий вплив держави через систему її органів та посадових осіб, які наділені відповідними повноваженнями, на відносини та діяльність продуктивних підрозділів господарювання [1]. Але у такому його поданні не дослідженими залишається найважливіше – пошук більш досконалих механізмів публічного управління та адміністративного регулювання. В той же час, в документах Організації Об'єднаних Націй досить чітко показана різниця в тлумаченні механізмів державного і публічного управління. Особливістю є комплекс заходів, процесів, взаємовідносин та інструментів, за допомогою яких громадські об'єднання та окремі громадяни можуть висловлювати свої інтереси, реалізувати свої права, окреслювати обов'язки. Орієнтуючись на означене Т. Пітерс, О.Е. Hughes, С.А. Hood, запропонували нові моделі управління, орієнтовані на підвищення гнучкості в прийнятті рішень на рівні

державних регуляторних органів, раціональний підхід у питаннях зменшення ієрархічності в контексті передачі повноважень на місцевий рівень прийняття рішень та вдосконалення механізмів зворотного зв'язку між державою і громадами [2-4]. Основу цих моделей складають нові принципи публічного управління, а саме: «належне врядування» (good governance), «глобальне врядування» (global governance), «зайняте врядування» (engaged governance). Дослідження концептуальних основ «нового публічного управління» проводили Д. Осборн, С. Доусон та інші [5,6]. Проблематика теорії публічного управління за цим напрямом вивчали в своїх дослідженнях такі науковці як І.М. Василенко, А.В. Оболенський та Ю.М. Плотинський [7,8].

На противагу нечіткому визначенню публічного управління, «власність» як термін історично ввійшла ще до того, як сформувалася теорія економіки. Спочатку «власність» подавалася як категорія права і філософії. Римське право визначало поняття власності й основних відносин, пов'язаних з нею як володіння, розпорядження і користування [9]. В такому контексті деякі науковці справедливо відносять проблематику власності до найбільш досліджених з правничих позицій і теорії економіки. Але останнім часом ці питання все частіше пов'язуються з достатньо гострими проблемами господарювання та проведенням реформ у країнах з перехідною економікою, до яких відноситься і Україна [10]. Водночас слід зазначити, що розмаїття форм власності не зменшує актуальності проблемних питань за цим напрямом – перехід від однієї форми господарювання до іншої, наприклад, роздержавлення, корпоратизація, комерціалізація і приватизація.

Дослідженню проблематики трансформації власності в контексті правової науки присвячено чимало робіт зарубіжних та вітчизняних науковців [12-16]. У своїх роботах за даним напрямом дослідники виділяють основні етапи української приватизації, дають ґрунтовну характеристику та підводять підсумки так званої «сертифікатної приватизації». Трансформація відбулася в усіх системах, які в певній мірі врегульовували відносини з приводу господарської діяльності як у частині доступу суб'єктів до ресурсів, так і у частині розподілу отриманих доходів. Водночас, відаючи належне отриманим науковцями результатам, можна констатувати: попри чималю кількість фундаментальних і прикладних напрацювань, поле діяльності для подальших досліджень не зменшується. Досі серед науковців немає однаковості у розумінні трансформаційних процесів власності в Україні, відсутня єдина концепція власності.

Мета дослідження. Виходячи з зазначеного, в цій статті об'єктом дослідження визначено публічне управління в контексті трансформації власності на етапі роздержавлення та приватизації майна, а предметом – механізми публічного управління трансформацією власності в нових умовах господарювання в Україні. Метою дослідження є розроблення методів і технологій організаційних та адміністративно-регуляторних механізмів публічного управління розвитком форм власності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Трансформація власності в Україні актуалізувала комплекс теоретико-методологічних і практичних проблем. У зв'язку з цим, на початковому етапі реформаторських змін нагальною потребою стали розроблення й обґрунтування механізмів формування, реформування та реалізації державної форми власності в сукупність інших недержавних форм. Важливість дослідження зазначеної проблематики в Україні зростає, а характер протікання трансформаційних процесів змушує по-новому підходити до розгляду форм власності. Зазначена проблема безперечно привертає увагу вітчизняних і зарубіжних учених [33]. В усій множині останніх публікацій науковців, досить чітко означені два принципово різних підходи до трансформації державної власності, а отже, і до розроблення моделей роздержавлення:

перший – демократизація роздержавлення на досвіді розвинутих країн;

другий – роздержавлення має відбуватися через формування приватної власності.

Наявність різних позицій щодо тієї чи іншої моделі роздержавлення в постсоціалістичних країнах, відмінності в стратегічних підходах до його проведення потребують узагальнення практичного досвіду та поглибленого теоретичного дослідження соціально-економічних наслідків реалізації запроваджених підходів приватизації з метою отримання обґрунтованих теоретико-методичних основ і принципів реформування сучасної економіки та правового поля її функціонування в ринкових умовах.

Головною внутрішньою проблемою сучасної України є суттєва диспропорція в перерозподілі матеріальних благ та монополізація політичного й економічного життя невеликої групи беззмінної еліти. Наслідок – корупція та неефективність забюрократизованої системи державного управління. На цьому тлі української державності починає проявлятися нова тенденція – активізація громадськості та формування демократичних механізмів, які поступово набирають сили і стають впливовішими ніж традиційні. Але, оскільки найважливішими підсистемами власності є економічна й юридична, то інтегральний підхід логічно дає можливість визначити «власність» як сукупність певних відносин між людьми з приводу присвоєння об'єктів власності і породжує право володіння та користування ними. Звідси, залучення населення, що займає активну життєву позицію, до інформаційно-комунікаційних мереж державного управління, перетворює таку форму управління в публічне.

На сьогодні інститут власності в Україні потребує оновлених підходів у державному регулюванні її трансформації, бо реальному житті прослідковується слабкість та нестабільність в її становленні у продовж усіх років незалежності. У контексті трансформації власності наука чітко визначає, що на кожному історичному періоді розвиток власності відбувався по-різному і при абсолютно неспівпадаючих суспільних відносинах. Тому власність потрібно розглядати як таку, що виникає за умови відповідних суспільних відносин або іншими словами суспільні відносини, утворюють те, що в даний час називають власністю. Отже, правомочним постає висновок, що еволюційні процеси в суспільстві (суспільний поділ праці, ступінь розвиненості продуктивних сил, тощо) стають першоосновою трансформації власності. Тому, власність у різні періоди отримувала різне

змістовне наповнення, яке залежало від історичних обставин та соціального клімату в суспільстві. Тому й до сьогодні в науковій літературі існує велика кількість поглядів щодо встановлення таких понять, як «власність», «право власності» та «відносини власності». Це націлює як вітчизняних науковців, так і зарубіжних на необхідність кропіткого аналізу і досліджень механізмів публічного управління в контексті трансформації власності в сучасних умовах.

В Європейських країнах, економіка яких до 90-х років ХХ століття була орієнтована на соціалістичну державну форму власності, цивілізовано організована приватизація державного майна принесла швидкі позитивні результати. Перевага реалізованих підходів до її проведення стала безсумнівною через отримані найважливіші економічні показники – це зростання внутрішнього валового продукту і рівня добробуту людей. Приватизація в постсоціалістичних країнах стала головною передумовою підвищення національної економіки. Але співвідношення державної власності з недержавною в цих країнах були далеко не однакові. Тому кожна з країн в контексті роздержавлення мала свої особливості.

Серед країн Центрально-Східної Європи в Чехії процес трансформації власності виявилися найуспішнішими. Країна отримала статус держави зі зрілою ринковою економікою, а її досвід став взірцем для країн, що прагнуть економічної стабільності, в тому числі й для України. Досвід чеської моделі приватизації викликав великий інтерес і досить глибоко розкритий у публікаціях українських учених: І.І. Вовканича, Н.І. Бокало, Б.Б. Мельниченко та ін. [17-19]. Поклавши в основу чітко визначені принципи роздержавлення усі зусилля влади були спрямовані на лібералізацію внутрішніх та зовнішніх ринків, а основним компонентом реформування виступила приватизація [20]. Її основу склали п'ять елементів: реституція, повернення і передача власності муніципалітетам, мала і велика приватизації, трансформація соціалістичних кооперативних господарств у приватні компанії. Новою формою роздержавлення майна стала мала приватизація – спосіб прямого продажу об'єктів гуртової і роздрібною торгівлі, закладів громадського харчування і сервісу, невеликих фабрик і заводів, будівельних компаній в різних формах (відкритій та закритій) через аукціони та на конкурсній основі. В той же час домінуючу роль у приватизаційному процесі відвели великій приватизації (для середніх і великих підприємств). Її реалізація відбувалася шляхом реалізації наступних методів: стандартних (відкритий аукціон; закритий і відкритий конкурси; прямий продаж фізичній або юридичній особі; продаж іноземному інвесторові, тощо); нестандартних (метод купонової (ваучерної) та сертифікатної приватизації). Найбільш складно вирішувалися питання приватизації кооперативних і державних фермерських господарств. Для вирішення розподілу їх майна були задіяні закони «Про відношення до землі й іншої землеробної власності» (1991 р.) та «Про регулювання відносин власності в кооперативах» (1992 р.). З приводу приватизації державних фермерських господарств у 1993 р. реалізовувалися тимчасові урядові рішення. Їх сутність полягала в тому, що 80% майна і землі передавалися в оренду тим, хто подавав на конкурс приватизаційні проекти. За викладеним варто погодитися з висновками О. Стефанишиної (Цуп), що завдяки своєчасному і рішучому введенню в дію ефективних механізмів державного управління та адміністративних регуляторів, у Чеській Республіці відбулися важливі зміни відносин приватної власності, зростання показника народногосподарського комплексу, інтеграція національної економіки у світовий і європейський економічний простір [25]. Україна ж, розпочавши процес приватизації ще у 1992 р., і до сьогодні не може отримати бажаних результатів.

Приватизація в Польщі, як відмічає аналітик Матеуш Бялас, розпочалася з прийняттям Акту про приватизацію державних підприємств у 1990 році. На цей період у власності держави перебувало 8, 441 тис. підприємств. А в 1998 році біля 80% підприємств стали вже приватними. Їхній внесок у валовий національний продукт склав понад 65%, у тому числі 25% за участю іноземного капіталу. Головними способами приватизації було визначено опосередковану і безпосередню трансформацію власності. При опосередкованій підприємство трансформується в акціонерне товариство, акції якого повністю належать Казначейству. Потім здійснюється їх реалізація на аукціоні шляхом вільного продажу. Безпосередня приватизація передбачала повну ліквідацію підприємства, після чого воно виставляється на аукціон, або передається у безкоштовне використання, лізінг чи оренду. Однак, державні підприємства, віднесені до «стратегічних», залишилися під контролем держави. На цих підприємствах, перш за все в сфері енергетики і важкої промисловості, держава зберегла за собою контрольний пакет акцій. Трансформаційні процеси власності в цій державі були досить жорсткими для населення і менш справедливими ніж чеській, однак супроводжувалися реальним накопиченням капіталу, що сприяло швидкому зростанню економіки та виходу держави з трансформаційної кризи [18].

Нажаль українській владі не вдається досягти такого прогресу як у Польщі. Зважаючи на досвід Польщі, головною метою реформ в Україні мають стати – зменшення централізованого впливу держави та розширення публічності управління трансформацією власності.

В Угорщині трансформація власності проходила в більш сприятливих економічних, політичних і соціальних умовах. Ще в 1987 році влада пішла на рішучу деідеологізацію економічних перетворень. Прийнятий Закон про економічні асоціації, а потім і Закони про реформування державних підприємств та про іноземні інвестиції, про цінні папери і фондові біржі по суті склали основу майбутньої нової економічної конституції, що дозволило сформувати ринки праці, капіталу та послуг. У подальшому, напочатку 90-х років були прийняті Закони про Державне майнове агенство, про захист державного майна і про «малу попередню приватизацію». У 1991 році парламент Угорщини прийняв нову економічну програму та Закон про концесії, що дозволило остаточно завершити процес створення правових та інституційних основ ринкового господарювання, адміністративного регулювання трансформаційними змінами форм власності та прискореного і послідовного

проведення приватизації [24]. Станом на 1994 рік було приватизовано 80-85% державної власності. У цей швидкоплинний період роздержавлення в Угорщині досить жорстко дотримувалися трьох принципів:

перший – проведення приватизації тільки на основі платності, тобто, не проста заміна власника, а формування нової відповідальної категорії власників, зацікавленої у примноженні капіталу;

другий – спрямованість приватизації на підвищення економічної ефективності, тобто не просто розпродати державне майно на основі адміністративного перерозподілу, а провести цей процес роздержавлення найбільш раціонально;

третій – безперешкодне залучення іноземного капіталу з можливістю отримання стовідсоткового права власності.

Єдність та відмінності викладених вище процесів трансформації форм власності в країнах Центрально-Східної Європи в порівнянні з Україною достатньо очевидні. В нашій країні трансформація інституцій власності супроводжувалася такими негативними явищами, як:

- відсутність чітко визначеної стратегії і неузгодженість цілей реформування власності з цілями соціально-економічної і правової політики держави;
- нерозвиненість механізмів державного управління та адміністративного регулювання трансформації інститутів власності;
- недостатня прозорість прийняття рішень щодо роздержавлення і приватизації, відсутність ефективної протидії поширенню тіньової економіки;
- відсутність і слабкість механізмів громадського впливу на процес роздержавлення і приватизації об'єктів державної власності.

На даний час економіко-правове середовище в Україні характеризується проявом нових тенденцій, що обумовлює вироблення нових підходів до управління власністю. В цих умовах воно здійснюється під впливом нових адміністративних і громадських механізмів, спрямованих на розвиток концептуальних основ публічного управління. Перехід до нової форми організації влади, процес децентралізації державного управління в Україні, зумовлює зміну функцій і методів управління власністю як у державі в цілому, так і на регіональному, місцевому та інших рівнях [22].

На сьогодні, соціально-правові процеси в Україні сформували комплекс теоретичних і практичних проблем щодо трансформації власності. Перехід до ринкових відносин супроводжується процесами роздержавлення і приватизації, що веде до скорочення масштабів державного сектору. На даному етапі ринкових трансформацій в Україні зберігається державне втручання в ці процеси, але, враховуючи те, що світовій практиці відомо багато інструментів і методик управління різними активами, варто уважно навчати досвід зарубіжних країн [23]. Для України в контексті публічного управління та адміністрування нагальним постає питання пошуку та втілення таких управлінських механізмів, які сприятимуть створенню на концептуальному рівні умов своєчасного та ефективного розв'язання наявних у цій сфері суперечностей.

В Україні трансформація власності розпочалася з прийняттям Верховною Радою в жовтні 1991 року Постанови Про Концепцію роздержавлення і приватизації підприємств, землі та житлового фонду, яка визначила в якості головної мети – створення багатокладної соціально орієнтованої ринкової економіки, а основними формами роздержавлення і приватизації встановила: продаж на аукціоні, викуп орендаром державного майна, зданого в оренду, продаж за комерційним конкурсом, продаж за некомерційним конкурсом, продаж акцій відкритих акціонерних товариств за конкурсом, на фондовій біржі, викуп об'єктів малої приватизації товариствами покупців, що створені працівниками цих об'єктів, продаж з відстрочкою платежу. Однак, процес роздержавлення і приватизації суттєво відрізнявся від задекларованих концептів і проходив у чотири умовних етапи:

- перший – тіньова приватизація (середина 1980-х – 1992 рік);
- другий – колективно-орендна приватизація (1992–1994 роки);
- третій – сертифікатна, або паперова, приватизація (1995 – 1999 роки);
- четвертий – грошова приватизація (2000 рік і до теперішнього часу).

Перший етап приватизації розпочався в другій половині 1980-х років. Тоді було ухвалено низку законів, які започаткували розвиток приватного підприємництва. На другому етапі роздержавлення супроводжувалося вже масовою приватизацією. В суспільстві того часу пануючою була думка: чим більше й скоріше державне майно перейде у приватну власність, тим скоріше виникне ринкова економіка. Але визначена мета цих двох етапів у повній мірі не була досягнута. Приватизація здійснювалася стихійно, без конкуренції з використанням приватизаційних майнових сертифікатів. Тому починаючи з 1995 року були ухвалені ряд указів Президента України, які сприяли прискоренню приватизації на третьому етапі. В результаті темпи особливо малої приватизації суттєво прискорилися. Це, безумовно, сприяло розвитку ринкових механізмів.

Однак суттєвих недоліків і суперечностей масової приватизації уникнути не вдалося. Головна мета приватизації, яка мала б створити умови для підвищення ефективності виробництва досягнута не була. Провідним мотивом приватизаційних процесів мав бути пошук економічної результативності та ефективності за рахунок раціоналізації структури власності і забезпечення конкуренції. Трансформація форм власності від державної до недержавної мала би поступово зменшуватися, а роль держави в регулюванні економічних процесів повинна за темпами зменшуватися не однаково мірою. Роль держави за наявності плюралізму форм власності в економіці мала би полягати, з одного боку, в забезпеченні правового механізму реалізації відносин власності й механізмів взаємодії господарських об'єктів, а з другого – в ефективному використанні

різноманітних економічних важелів, таких як податкові ставки, норми відсотка, державне замовлення, пільги, обмеження, що, зазвичай, забезпечує організацію та ефективне функціонування економіки. Крім того, держава повинна залишати у своєму володінні стратегічно важливі об'єкти і має реально впливати на процес суспільного відтворення. Як свідчать наведені приклади Східно-Європейських країн, таке управління державною власністю та опосередковане регулювання діяльності підприємств інших форм власності дало позитивний стабілізуючий ефект. В Україні ж часто, з суб'єктивних причин, до приватизації підлягали стратегічно важливі об'єкти, а кошти від її здійснення не завжди використовувалися на фінансування заходів, котрі мали важливе соціально-економічне значення. В результаті, як слушно зазначають деякі науковці, негативна тенденція використання грошових коштів від продажу державних засобів виробництва не на вирішення стратегічних проблем національної економіки, зірвала процес необхідного оновлення засобів виробництва [23]. Не вдалося повністю реалізувати принцип соціальної справедливості в процесі перерозподілу державної власності. Реальну вигоду від неї отримав невеликий прошарок суспільства. Приватизаційні процеси у свідомості більшості українців стали асоціюватися, як антисуспільне, антиукраїнське і злочинне явище, непрозоре, корумповане і спрямоване виключно на інтереси кримінально-кланових структур та окремих осіб, наближених до влади. Такий режим роздержавлення і приватизації став ключовим в інтеграції інституту державної влади з потужною олігархічною фінансово-промисловою групою.

Таким чином, ще й до сьогодні українська модель приватизації не дала змоги досягти заявлених основних цілей. У результаті національний товаровиробник не задовольняє потреби внутрішнього ринку і тому залишається неконкурентоспроможним на світовому ринку.

Висновки. Зважаючи на те, що проблемам роздержавлення і приватизації у вітчизняній науці присвячено чимало публікацій, питання наукового обґрунтування трансформації власності в Україні та пошук механізмів публічного управління розвитком інфраструктури державного і приватного секторів господарювання, об'єднання активів держави з інвестиційними, управлінськими, мотиваційними та іншими ресурсами приватного сектору для ефективного використання потенціалу суспільства і вирішення соціально значимих завдань, залишаються актуальними.

Використані джерела.

1. Федорчук О. Класифікація механізмів державного управління. Науковий вісник. – 2008 –Вип. 1. URL: http://vivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf (дата звернення: 12.04.2018).
2. Питерс Т., Р. Уотермен. В поисках эффективности управления : М.: Изд-во «Прогресс», 1986. 424с.
3. Hughes O.E. Public Management and Administration. An Introduction, Houndmills etc.,2003, pp. 44-70 (Ch.3 «Public Management»)
4. Hood C.A. Public Management for all Seasons? Public Administration 1/1991. С.3-49.
5. Osborne D. and Gaebler T. (1992) «Reinventing Government». – P.2-18; 44-69.
6. Donald F. Kenl. The Global Public Management Revolution. A Report on the Transformation of Governance. – Washington : Brookings Institution Press, 2000. – VII.
7. Дьякова В. Появление и развитие модели «Нового государственного менеджмента» Центр политического анализа и прогнозирования «Центурион». URL: <http://centurion-ctnter.narod.ru/vd3.html> (дата звернення: 10.03.2018).
8. Василенко И. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия : Библиотека Гумер. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Vasil/index.php (дата звернення: 12.03.2018).
9. Підпригора О. А., Харитонов Є. О. Римське право: Підручник : Київ: Юрінком Інтер, 2003. С. 512.
10. Трансформация отношений собственности и сравнительный анализ российских регионов / А. Д. Радыгин, Р. М. Энгов, А. Д. Юдин и др. : М.: СЕРРА, 2001. 216 с.
11. Дуглас Н. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики : пер. с англ. А. Н. Нестеренко : предисл. и науч. ред. Б. З. Мильнера : М. : Фонд экон. кн. "Начала", 1997. 180 с.
12. Гальчинський А. С. Суперечності реформ: у контексті цивілізаційного процесу : К. : Українські пропілеї, 2001. 320 с.
13. Будкін В. Постсоціалістична трансформація власності : Економіка України. 2007. № 2. С. 39–44.
14. Румянцев С. А. Українська модель корпоративного управління: стан та розвиток : К. : Знання. 2003. 149 с.
15. Кісельов А. П. Бізнес і проблеми трансформації відносин власності в Україні : К. : КДЕУ, 1996. 282 с.
16. Оболенський О.Ю. Публічне управління: цивілізаційний тренд, наукова теорія і напрям освіти : Публічне управління: шляхи розвитку : матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (26 листопада 2014 р., м. Київ) : у 2 т. Т.1. : за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського : К. : НАДУ, 2014. С. 3-10.
17. Вовканич І. Трансформація суспільства в Чеській та Словацькій республіках: спільне і особливе процесу : Соціально-економічні та етнополітичні зміни в країнах Центральної і Південно-Східної Європи (друга половина 80-х – перша половина 90-х років ХХ століття) : Матеріали міжнародної наукової конференції, 26–27 вересня 1996 р. : Ужгород, 1997. С. 76–81.
18. Бокало Н. Проблеми і перспективи демократизації в країнах Центрально-Східної Європи (на прикладі Вишеградської четвірки) : Львів : [б. в.], 2000. 68 с.

19. Мельниченко Б. Б. Політико-правові перетворення в Центрально-Східній Європі наприкінці ХХ ст. : монографія : Львів [б. в.], 2012. 204 с.
20. Ревенко В. Л. Приватизація в Чехії і Словачії : К. : ВТП «Редакція газети «Ділова Україна»; вид-во «Скарбниця», 1995. 190 с.
21. Коуз Р. Фирма, рынок и право : пер. с англ. : М. : Новое издательство, 2007. 224 с.
22. Трофимова А.Х. Понятие приватизации (юридический и экономический аспекты) : Юридические записки. 2013. № 2. С. 61–69.
23. Давидов І.Г. Інституційні проблеми приватизації та її вплив на національну економіку : Науковий вісник НЛТУ України. 2006. Вип. 16.3. С. 241-249.
24. Ткач Д. І. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій: монографія : Ін-т політ. і етнонац. дослідж. НАН України. : К.: МАУП, 2004.
25. Стефанишин (Цуп) О.В. Чеський досвід приватизації в умовах ринкових перетворень в Україні : Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє, випуск 18. 2013. С.180-188.

References.

1. Fedorchuk, O. (2008), "Classification of mechanisms of public administration", Nauchnyy vestnik, vol. 1, available at: http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf (Accessed 10 Sept 2018).
2. Piters, T. and Uotermen, R. (1986), V poiskakh effektivnosti upravleniya [In search of management efficiency], Izd-vo «Progress», Moscow, Russia.
3. Hughes, O.E. (2003), Public Management and Administration. An Introduction, vol.3 Public Management, Houndmills etc., UK, pp. 44-70.
4. Hood, C.A. (1991), "Public Management for all Seasons?", Public Administration, vol.1, pp.3-49.
5. Osborne, D. and Gaebler, T. (1992), Reinventing Government, NY, USA, pp. 2-18; 44-69.
6. Kenl, D. F. (2000), The Global Public Management Revolution. A Report on the Transformation of Governance, Brookings Institution Press, Washington, USA.
7. Dyakova, V. (2014), "The emergence and development of the model of "New State Management", Tsentr politicheskogo analiza i prognozirovaniya «Tsentrion», available at: <http://centurion-ctnter.narod.ru/vd3.html> (Accessed 10 Sept 2018).
8. Vasilenko, I. A (2016), "Administrative and state management in Western countries: USA, UK, France, Germany", available at: http://www.gumtr.info/bibliotek_Buks/Polit/Vasil/index.php (Accessed 10 Sept 2018).
9. Podoprigora, O. A. and Kharitonov, Ye. O. (2003), Rimskoe pravo [Roman law], Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine.
10. Radygin, A. D. Entov, R. M. and Yudin, A. D. (2001), Transformatsiya otnosheniy sobstvennosti i sravnitelnyy analiz rossiyskikh regionov [Transformation of property relations and comparative analysis of Russian regions], CEPRA, Moscow, Russia.
11. Duglas, N. (1997), Instituty, institutsionalnye izmeneniya i funktsionirovanie ekonomiki [Institutions, institutional changes and the functioning of the economy], Fond ekon. kn. "Nachala", Moscow, Russia.
12. Galchinskiy, A. S. (2001), Protivorechiya reform: v kontekste tsivilizatsionnogo protsesssa [Controversy of reform: in the context of the civilization process], Ukrainskie propilei, Kyiv, Ukraine.
13. Budkin, V. (2007), "Post-socialist transformation of property", Ekonomika Ukrainy, vol. 2, pp. 39-44.
14. Rumyantsev, S.A. (2003), Ukrainskaya model korporativnogo upravleniya: sostoyanie i razvitie [Ukrainian corporate governance model: state and development], Znanie, Kyiv, Ukraine.
15. Kiselev, A. P. (1996), Biznes i problemy transformatsii otnosheniy sobstvennosti v Ukraine [Business and problems of the transformation of property relations in Ukraine], KDYeU, Kyiv, Ukraine.
16. Obolenskiy, A.Yu. (2014), "Public administration: civilization trend, scientific theory and direction of education", Publichnoe upravleniya: puti razvitiya: mater. nauchno-prakticheskoy. konf. po mezhdunar. uch. [Public administration: ways of development: materials sciences-practice. conf. for international participation], vol. 2, NAGU, Kyiv, Ukraine, 26 nov, pp. 3-10.
17. Vovkanich, I. (1996), "The transformation of society in the Czech and Slovak republics: a common and special process", Sotsialno-ekonomicheskie i etnopoliticheskie izmeneniya v stranakh Tsentralnoy i Yugo-Vostochnoy Yevropy (vtoraya polovina 80-kh - pervaya polovina 90-kh godov XX veka) Materialy mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii [Socio-economic and ethno-political changes in the countries of Central and Southeast Europe (second half of the 80's - the first half of 90th years of the XX century): Materials of the international scientific conference], Uzhgorod, Ukraine, 26-27 sept, pp. 76-81.
18. Bokalo, N. (2000), Problemy i perspektivy demokratizatsii v stranakh Tsentralno-Vostochnoy Yevropy (na primere Vyshegradskoy chetverki) [Challenges and prospects of democratization in Central and Eastern Europe (on the example of the Visegrad Four)], L'viv, Ukraine.
19. Mel'nychenko, B. B. (2012), Polytyko-pravovye preobrazovaniya v Tsentral'noy y Vostochnoy Evrope v kontse XX v. [Political and legal transformations in Central and Eastern Europe at the end of the twentieth century], L'viv, Ukraine.
20. Revenko, V. L. (1995), Pryvatyzatsiya v Chekhyy y Slovakiyy [Privatization in the Czech Republic and Slovakia], PTP «Redaktsiya hazety« Delovaia Ukrayna »; yzd-vo «Skarbnytsia», Kyiv, Ukraine.
21. Kouz, R. (2007), Fyrma, rynek y pravo [Company, market and law], Novoe yzdatel'stvo, Moscow, Russia.

22. Trofimova, A.Kh. (2013), "The concept of privatization (legal and economic aspects)", *Yuridicheskie zapiski*, vol. 2, pp. 61–69.
23. Davydov, I. (2006), "The institutional problems of privatization and its impact on the national economy", *Nauchnyy vestnik NLTU Ukrainy*, vol.16.3, pp. 241-249.
24. Tkach, D. I. (2004), *Sovremennaya Vengriya v kontekste obshchestvennykh transformatsiy* [Contemporary Hungary in the context of social transformations], MAUP, Kyiv, Ukraine.
25. Stefanishin (TsUP), A.V. (2013), "Czech experience of privatization in the context of market transformations in Ukraine", *Ukrainskaya nauka: proshloe, nastoyashchee, budushchee*, vol.18, pp.180-188.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2018 р.